

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tompai Mihály-utca 10. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás. Telefon-szám: 52. Telefon-szám: 52.</p>	<p>Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN. Kiadó laptulajdonos: ID. RÁBELY MIKLÓS.</p>	<p>Az előfizetés díja: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona. Egyes szám ára: 20 fillér. A hirdetés díja: Egy háromhasábos petitsor térfogata 20 fillér. Nyilttér sora 50 fillér.</p>
--	---	--

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.
A kiadóhivatal hirdetést és nyilttéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Világháború.

A múlt heti rendkívül gyors előhaladás után az északi harcsteren némileg lassabb tempóban megy az előnyomulás, a minek magyarázatát részint a mocsaras területekben, részint a nagy esőzésekben találhatjuk. Ámbár, ha meggondoljuk, hogy seregeink Breszt-Litovszktól a Jasiolda folyó vidékéig nem egészen két hét alatt vagy 120 kilométert haladtak előre: nagyonis rohamosnak fog feltűnni ez a haladás.

De hát a rohamosan gyors előhaladás nemesak a mi seregeinknek dicséretére irandó, mert ugyancsak olyan rohamos gyorsasággal menekülnek előlük az orosz seregek is, akiknek ők a nyomukba akarnak lépni, a sarkukban akarnak haladni. mert a milyen érdeke az oroszoknak, hogy tőlünk elszabadulhasson és összeszedhesse szétzilált seregeit: ugyanolyan érdekünk nekünk, hogy ne engedjük elmenekülni az orosz seregeket, hanem még jobban üldözzük őket és pusztítsuk, zavarjuk össze és a mennyit lehet, igyekezzünk belőlük harc képtelenné tenni. Ez magyarázza az oroszok gyors menekülését és a mi hasonló gyors haladásunkat. Azt a dajkamesét, hogy sztratégiai visszavonulást végeznek az oroszok: már a legutolsó balkáni állam ruszofil pártjával sem lehet elhíttetni többé.

Hogy például egy romániai lapvéleményt idézzünk: „ki hinné el az oroszok sztratégiai visszavonulását, mikor ezalatt 1100000 foglyot és ezrekre menő ágyut és géplegyvert vesztettek?”

Bizonyos, hogy országuknak nyugati és gazdasági szempontból legtöbbet érő részeit mind elvesztették már Rigától Besszarábiáig és a szövetséges seregek Litvániában, Poléziában, Volhyniában üldözik már az oroszokat. Az is bizonyos, hogy Grodno és Bielosztokelestevel már a második vár védelmi vonal is teljesen elveszett és jóval azon túl üldözik a vert orosz seregeket, a melyeknek vezetői sem tudják: hol fognak megállni, mert a várak elestével nyitva az ut az ország belsejébe minden irányban.

Ők maguk mondják, hogy most már három irányban haladhatnak a mi seregeink: mehetnek Szentpétervár, Moszkva és Kiev felé, mert Luck bevételével a volhyniai várháromszög is tarthatatlanná vált és dél felé is nyitva az ut.

Szeretnék tudni nagyon, hogy a mi seregeink merre akarnak haladni? És attól félnek, hogy mind a három irányban előnyomulunk.

Seregeink állása északról déltelé ilyenforma:

Legészakibb ponton Riga mellett állnak Hindenburg német seregei és Rigát tarthatatlannak jelentette ki az orosz hadvezetés. Legujabban Friedrichstadtnál a németek átkeltek a Dűna folyón és attól északra harcolnak. Innen délre és kissé délkeletre Dűnaburg felé nyomul a német sereg s ha elfoglalja ezt az erősséget: Pétervár felé nyitva az ut és a fő vasutvonal is hatalmába kerül.

Innen Vilnáig húzódik délre a német front és Vilna el-

foglalásával is számol az ellenség, bár erre a vidékre és Grodnótól keletre úgy látszik, nagyobb haderőket csoportosított, hogy megakadályozhassa Hindenburg terveit. Ezen a tájon Lunno és Volkowysk vidékét elérték a német seregek, tovább délre átmentek a mocsárvidéken és a Jasiolda folyón, a melynek északi partjain győzelmesen harcolnak az oroszokkal.

Itt Minszk felé halad az orosz sereg s a mieink üldözik. De egyuttal egy másik seregtünk a Kobrintól kiinduló uton Pinszk felé üzi az oroszokat és itt már Drogiesinon tul jutottak a Rokitno mocsarak északi partjain.

A Rokitno mocsarak teljesen elválasztják a déli orosz sereget az északitól.

Délen Vladimir Volinszkij és Kovely felől indult meg az offenziva Luck vára ellen és azt el is foglaltuk. Most legujabban Dubno várát is elfoglalták.

De egyidejűleg Galicziában is megindult az előnyomulás és Brodyt visszafoglalták seregeink, valamint a Zlota Lipától a Dnyeszter másik mellékfolyójáig: előbb a Strypáig, majd a Seretig üzték az oroszokat.

Itt az oroszok — úgy látszik — politikai szempontokból a leghevesebb ellenállást fejtik ki, mert jobban fáj nekik Galiczia kis részét visszaadni, mint Lengyelország elvesztése. De ennek dacára Böhm-Ermolli, Bothmer és Pflanzler Baltin seregei újabb győzelmeket arattak s Brodytól kijutottak Volhyniába, Tarnopol előtt és a Seret torkolatánál legyőzték az orosz ellenállást s a Seret keleti partjain harcolnak már. Bukovinai seregtünk is megtámadta a besszarábiai orosz hadakat.

Az orosz seregek külföldben katonai szakértők szerint már vagy 5 csoportra szét vannak verve és így azoknak egyenkénti elpusztítása lehetséges.

Hogy az oroszok igen nagy bajban vannak: azt mutatja a czár siránkozó könyörgése a дума előtt; mutatja továbbá az, hogy Nikolajevics Miklós nagyherceg lemondott a fővezérletről és maga a czár vette át a hadsereg fővezérletét, talán hogy evvel egy kissé fölvillogja még a vert és demoralizált, minden szükségét szenvedő hadait.

Mig az orosz sereg így vergődik, talán nagy katasztrófa előtt, addig a mieink győztesen és biztosan haladnak előre és ide néz várakozással az entente s az egész világ. Mehetünk már Kiev felé is az ukrajnai népet felszabadítani és Oroszország legjobb termőföldjeit elfoglalni.

Az olasz ellenség Dél-tirolban próbálkozott ismét jó nagy veszteséggel és néhány helyen ágyuharcot folytatott.

A francia harcsteren nagy a csend, csak a Champagneban és a Maas mellett folynak ágyuharcok. Itt offenzívát ígérnek a francziák, de vonakodnak belekezdeni.

A Dardanelláknál a törökök támadnak Gallipoli félszigeten s az ostromló angol-francia sereg nem a legjobb barátságban fogadja a bajtársi vereségeket. A Dardanellákhoz vár-

nák az olaszokat s ott lenne a döntés, de miután Bulgária és a balkán államok nem állottak kötélnek: nem ígérkezik kellemesnek az entente részére az üzlet.

Békeakciók híre sokfelől jön, de még az entente vonakodik nyíltan elismerni, hogy ő lenne a legyőzött fél s így várni kell.

Vármegyénk közigazgatási állapota.

Vármegyénk alispánja: kövecsesi *Lukács Géza* a folyó hó 16-án tartandó rendes megyebizottsági közgyűlésen fogja beterjeszteni megyénk közigazgatásának a tavasz óta előfordult eseményeit összefoglaló jelentését, melyet következőkben közlünk:

Tekintetes vármegyei közgyűlés!

Jelentésem során első sorban kell megemlékeznem azon eseményről, miszerint a Budapest székesfőváros tvhatósága kezdeményezése nyomán Wienben f. évi szeptember hó 2-án Ő császári és apostoli kir. Felsege elé vonult hódoló küldöttségben törvényhatóságunk képviselőjében főispánunk Őméltóságának vezetése alatt csekélységen kívül *Sipeki Balázs* Lajos rozsnyói róm. kath. megyéspüspök Őméltósága, *Szentiványi József* bejei lakos földbirtokos és dr. *Soldos Béla* vm. tb. főjegyző vettek részt.

A fővárosi napilapok oly híven és részletesen írták meg ezen hódoló felvonulást s az azzal kapcsolatos ünnepek lefolyását és az ott történtek annyira ösmeretese is vármegyénk közönsége körében, hogy ezekkel foglalkozni teljesen célt tévesztettnek kell tartanom. Megragadom azonban az alkalmat két örvendetes tényre felhívni vármegyénk közönségének figyelmét. Elsősorban arra, miszerint dicsőségesen uralkodó felkent királyunk Őfelségét előrehaladott kora daczára is megfelelő testi erőben és szellemi frissességben lévőnek találtuk. Lelki megnyugvására szól ez minden igaz magyarnak; hisz mindannyian szívünk teljességéből óhajtuk és kívánjuk, hogy szeretett Uralkodónk átélvén e megpróbáltatásokkal teljes nehéz háborus korszakot, a dicsőségesen megkötött béke áldásait tartósan élvezhesse!

Kellemesen és lelki gyönyörűséggel töltötte el hön szeretett Hazánkért dobogó sziveinket továbbá azon valóban meleg ragaszkodás és szeretet megnyilvánulás, a melylyel Wien székesfőváros közönségének apraja és nagyja épen

ugy, mint a székesfőváros vezetősége valóban elhalmozott.

Nem alkalmas toll azt a lelkesedést s az az kapcsolatos ünnepeket leírni, amelyben a törvényhatóságok kiküldötti részesek valának, mely annál drágább és becsesebb előttünk, mert látszott, hogy az a nép szívének belsejéből fakadt. Éreztük, miként ez ünnepeket valójában a harcztéren dicsően küzdő fiaink és testvéreinknek is szól, kik a trónért és a kettős birodalom fenmaradásaért Ausztria népeivel karöltve haláltmegvető vitézséggel ontják drága véreiket. Vajha e vérkeresztesség szorosan összeforrasztaná a két állam lakóit és vezetőségét, melynek hatása alatt Lajthán tuli feleink megértenék, hogy egymásra vagyunk utalva, hogy a mi erősségünk az övék is, a mi gyöngítésünk tehát az ő erejüket is bénítólag befolyásolja.

Közelebb tartott törvényhatósági közgyűlésünk ideje óta vármegyénk bizottsági tagjai között szintén aratott az enyészet szelleme: Czibur Emil jolsvai városi tanácsost június hó 20-án, dezséri Bobok Tivadart a rimamurány-salgótarjáni vasmű r. t. érdemes erdőigazgatóját pedig július hó 8-án szólítván ki az élők sorából. Előbbi mint a jolsvai ág. ev. egyház felügyelője, utóbbi pedig mint központi és állandó választmányunknak megbízható és számot tévő tagja szerzett megbecsülésre méltó érdemeket. Indítványozom tehát, hogy érdemeiket jegyzőkönyvünkben örökítsük meg s erről a gyászoló családot kivonatlag értesítsük.

A vármegyei közigazgatás különben a sulyos viszonyok között is rendes medrben haladt s oly események, amelyek azt akadályozták vagy épen meggátolták volna, elő nem fordultak. Ezen kijelentésem már magában foglalja az elismerést és dícséretet úgy külső, mint központi tisztviselő gárdánk iránt, a mely megfogyatkozott létszám mellett a felszaporodott és sokszor halasztást nem tűrő esetekben megfeszített munkássággal szolgálta a mindegyesekfelett álló közügyeket és a magánosok jogosult érdekeit.

Teljes tisztelettel jelentem be, hogy a betegség miatt szűnadságot Tomory Géza garamvölgyi járásbeli főszolgabíró, ki utóbb nyugdíjazásért is folyamodott, tekintettel a jelentkező szükségre, felkérésemre szívesen ajánlotta munkerejét s jelenleg már pár hónap óta rendszeres szolgálatot tesz a rozsnyói járás főszolgabírói hivatalánál.

Ugy az ő, valamint a Remenyik Aladár rimaszombati járásbeli főszolgabírói hivatalhoz beosztott tb. főszolgabíró nyugdíjba helyezése ezen közgyűlésünknek fogja tárgyát képezni; be kell továbbá jelentenem azt is, hogy a fe-

ledi főszolgabírói hivatalhoz tb. főszolgabírói címmel beosztott Szontagh Zoltán szolgabíró hazafias lelkesedésében önként ajánlotta fel szolgálatát a harcmezőre, noha eddig, mint nélkülözhetetlen munkaerő a belügy és honvédelmi minisztérium által felmentve volt. Bármenyire érzem szükségét a Szontagh Zoltán munkásságának közigazgatási szempontokból, kénytelen vagyok megnyugodni dícséretes elhatározásában, mert érzem és tudom, hogy édes hazánk megvédése képezi minden fegyverbíró polgárnak legelső kötelességét.

Személyi változás annyiban történt, hogy Szentmiklóssy László irodatiszt Rimaszombatr. t. város alkaptányának választatván meg, helyére irattárnoki minőségben közös megállapodás szerint a harcztérről egyik lábának amputációja után visszatért hős fiunkat: Teleszniczky Edét, ennek helyére pedig irodasegéd-tisztte Szakall Margitot nevezte ki főispánunk Őméltósága. E helyen említem meg, hogy Tankó Ambrus háziszolgánk az északi harcztéren hősi halált halt.

Minthogy 17 hajdunk, huszárunk és házi-szolgánk közül tizenketten s ezek között a vármegyei kapus is katonai, illetve népfelkelő szolgálatra behivatott, a megmaradt 5 egyénnel kell a vármegyei központi szolgálai és udvarrendbentartási munkálatokat elvégeztetnem, kik mellé ideiglenesen 3 férfit sikerült még alkalmaznom; hogy pedig a csekély létszám feladatát türethetően oldhassam meg, akként rendelkeztem, hogy a hadbavonultak nejeit a hivatalos szobák és folyosók kitakarítására szorítottam. Nem volt módomban más megoldást találni, mert a még be nem vont férfi lakosság munkaerejét más elfoglaltság vállalása által jövedelmesebben tudja értékesíteni. Tisztelettel kérem tehát ezen intézkedésem jóváhagyó tudomásvételét. Hogy pedig az ekként jelentkező előre nem látott kiadásokat szűk keretbe szorított költségvetésünk mellett is fedezhessem, ez év folyamán minden elkérhető beruházástól és javítási munkálatok végrehajtásától tartózkodtam.

A közegészségi viszonyok rendes tavaszi közgyűlésünk óta, a háboru folytán fellépett és nálunk is mutatkozott sulyosabb természetű ragályok daczára és a hadiállapot következtében megrosszabbodott élelmezési és köztisztviselési viszonyok mellett is elég kedvezőek voltak.

Márcziustól augusztus hó végéig a vármegye területéről mindössze 542 heveny fertőző megbetegedés lett bejelentve, 41 vagyis 75% halálozással és a rendes megbetegedések száma is kevesebb volt a szokottnál.

A bejelentések szerint a ragályos heveny-fertőző betegségek közül:

könyv — illetőleg kézirat 68 ivnyi lapra terjed.

Én igen szívesen lemásolhatnám, de a felsőbb osztályiak igen elfoglaltak, az alsóbb osztályiakra bizni nem lehet.

A kéziratot csak személyemre tértvény mellett adták ki s így Pestre nem küldhetem.

Tán, ha a pünkösdi szünidőkre Noroszád és társaival felrándulna kegyed Esztergomba, a másolás megtörténhetnék.

Válaszát s még jobban személyes felrándulását várva, maradtam

Esztergom, május 7. 1866.

Öszintén szerető barátja:

Vaszary Kolos s. k.

Hogy ez a kirándulás csakugyan megtörtént s a kézirat elkészült, a hercegprimás Vaszary életrajzában alaposan leírja *Keményfy* Kálmán Dániel, a 45-ik lapon.

De emlékezetes ez a levél azért is, mert mikor e sorok íróját 1905-ben augusztus 9-én Balatonfüreden kegyesen fogadta s asztalához ültette, azt is megkérdezte, hogy Ön egyszer nekem Esztergomba levelet küldött s az volt a neve alá írva: első éves joghallgató? ...

Igenis, Eminentiad — s a zsembembe nyultam s a gyenge levélpapírosra írt sorokat örömtől ragyogó arccal elolvastván, boldog voltam, hogy irántam tanusított szeretete négy évtized alatt se változott!

Legyen emléke áldott!

Id. Farkasfalvy Imre.

TÁRCZA.

Mikor estét harangoznak...

Mikor estét harangoznak,
A méléző harangszóra,
Mintha talán egy vadgalamb:
Egy bús anya szíve szólna.
S ki száz halált is halt volna,
Lent a sírban felsír tőle
És nem leli csendes álmát
Özvegy asszony keresője...

Faluvégen a keresztnél
Kis fehér ház csendes, árva;
Nincs más szava, csak imádság
S nincs virág az ablakába'.
Özvegy asszony mind elhordta
A templomba az oltárra;
Mégis, mégis golyó érte
Egy jó fiát a csatába'.

S mikor estét harangoznak,
Akáczlombos temetőben
Hideg sírnak árnyékából
Ködalak kél észrevétlen...
Titkon, lopva suhan el a
Még világos ablak mellett
S bent nem értik, hogy a kutya
Odakünn mért feleselget.

Özvegy asszony harangszóra,
Rózsafüzér a kezében,
Imádkozik lehunyt szemmel
S álom száll rá észrevétlen;

S két remegő öreg karját
Mosolygva széjjel tárja,
Mintha fiát ölelné... És
Örök csend ül a szobára...

Telek A. Sándor.

Vaszary Kolos levele 1866-ból.

Azok közé a kedves emlékek közé, a melyek életpályámon döntő befolyást gyakoroltak, méltán sorolhatom azt az összeköttetést, amely engem az imént elhunyt bíboros: *Vaszary* Kolos szívéhez fűzött.

Még 1866-ban történt, midőn *Bodon* Ábrahám, Gömörvármegye jeles képzettségű fiával levelezve, kedves tanáromhoz: *Vaszary* Koloshoz fordultam, arra kérvén őt: lenne szíves kieszaközölni, hogy a *Hunfalvy* János által szerkesztendő megyei monographia számára a Bél Mátyás kéziratát kikölcsönözzék.

Kedves Imrém! — így szól a levél. — Hogy április 27-én kelt kedves levelére ily későn válaszolok, betegségem az oka.

Bármikor és bármint tehetek hazai irodalmunk és tudományosságunk előhaladására — a legszívesebben teszem — s ez esetben annál örömebbem; mert egykori kedves tanítványom bizalommal fordult hozzám. Köszönöm e bizalmat.

Az óhajtott kéziratot már kivettem a primási levéltárból s átnézvén — hiszem, hogy Gömörvármegyének köztisztviselőiben álló tudósa — használhatja azt.

De mit tegyünk? Hogyan másoljuk le? A

A vörheny 32 községben 111 esettel 20 halálalással.

A kanyaró 16 községben 113 esettel 3 halálalással.

A hökhurut 17 községben 98 esettel 3 halálalással.

A difteritisz 10 községben 24 esettel 1 halálalással.

A hastífusz 30 községben 112 esettel 7 halálalással.

A kiütéses tifusz 1 községben 1 esettel 0 halálalással.

A hólyagos himlő 3 községben 28 esettel 6 halálalással.

A nyakszirtmerevedés 1 községben 2 esettel 1 halálalással, és egyéb ragályos betegségek 7 községben 53 esettel 1 halálalással fordult elő.

Járványszerűleg a vörheny: Jolsva és Rimaszombat r. t. városokban, valamint Berdárka, Détért és Rimabánya községeiben; a kanyaró Jolsva városban, továbbá Abafala, Putnok és Rimakokova községeiben; a hökhurut pedig Nagyrőcze r. t. városban és Vizesrét községben uralkodott.

A hastífusz a Rimaszombatban állomásozott helyőrség katonái és a Jolsván ápolt harcztéri sebesültek között, valamint Dombosmező és Nyustya községek polgári lakossága körében lépett fel tömegesebben és a kiütéses tifusz gyógyult esete egy Tornalján ápolt harcztéri katonánál észleltetett.

A hólyagos himlőt egy 5 ik gyalogezredbeli czi.ány újoncz hurcolta be Szatmárme gyéből a rimaszombati vm. közkórházba, ahol összesen 21 himlős beteg állott ápolás alatt. Ezenkívül Putnokon 2 és Rimakokován 6 hólyagos himlőset fordult elő.

A Rimaszombatban orvosilag megállapított 2 nyakszirtmerevedés esetének eredete szintén 3 harcztéri sebesültnél előzőleg észlelt agy gerinczagyhártya gyulladásra gyanus megbetegedésre vezethető vissza, a melyek után a polgári lakosság körében is, még 4 nyakszirtmerevedés tünetei között történt halálalás jutott utólag a hatóság tudomására.

A ragályok terjedése ellen szükséges óvintézkedések a betegség megállapítása után mindentűtt haladéktalanul foganatosítva lettek s valószínűleg ennek tulajdonítható, hogy az említett ragályok nagyobb mérvet nem öltöttek.

A nyilvántartott trachomások száma június hó végén 142 volt a vármegyében és pedig a putnoki járásban 35, a ratkóiában 26, a rimaszombatiában 50, a rozsnóiában 9, a tornaljaiban 12, továbbá Dobsina r. t. városban 4 és Rozsnón 6. A trachomásos rendszeres gyógykezelése a szokottnál hiányosabb volt, mert 3 községi és 7 körorvosi állás üresedésben van és ezenfelül 2 járásorvos, 3 városi t. orvos és 4 körorvos katonai szolgálatot teljesít, úgy, hogy 19 orvosi állás ellátásáról helyettesítés utján kellett gondoskodni.

Az ekként megnehezült orvosi szolgálatot 33 orvostudor, 1 sebész és 6 szigorlóorvos teljesítette, akik közül huszan még a vármegye területén mintegy 1500 harcztéri sebesült részére berendezett kiegészítő kórházakban is elismerésreméltó tevékenységet fejtettek ki.

A gyógyszerészek közül az ajnácskői, nagyrőczei, egyik rimaszombati, továbbá a tiszolci és tornaljai gyógyszerésztárak tulajdonosai vonultak be katonai szolgálatra és az okleveles gyógyszerészek hiánya miatt az ajnácskői gyógyszerésztárat be kellett zárni, a nagyrőczei, tiszolci és tornaljai gyógyszerésztárak kezelését pedig nem okleveles segédekre kellett bízni.

Áttérve a gazdasági kérdésekre, jelenthetem, hogy a vármegye területén a gabonaneműek a mezei poczkok kártétele, a késői tavaszi fagyok és a hideg szeles időjárás miatt nagyon megrikkultak, annyira, hogy azokból számottevő területeket ki kellett szántani, egy jókora részére pedig tavaszit rávetni, azért nem volt már évek hosszú sora óta oly gyenge a termés eredménye, mint ez évben.

A tavaszi kalászosok egy része a szárazság miatt későn és egyenetlenül kelt s ennek következtében a hozam is nagyon változó volt, úgy mennyiség mint minőség tekintetében.

A kapás növények a kései esőzések után jól kifejlődtek s azok elég jó termést ígérnek.

A gazdasági tudósítók összeállított jelentései

alajján kat. holdanként átlagban buza 5'6, rozs 5'4, árpa 5'9 és zab 5'6 métermázsát adott az eddigi cséplési adatok szerint.

Takarmányneműek: széna kevés, a sarju azonban elég jó termést adott, a luczerna és lóherésekből igen sok kiveszett, a megmaradtak azonban elég jó termést adtak, a takarmánybüköny közepes termést adott.

Legelők egy időben a szárazság miatt nagyon meggyengültek, később azonban elég bő táplálékot szolgáltatottak a legelő állatoknak.

Mint hogy a lakosság munkabíró nagyrésze katonai, honvéd és népfőlkelői szolgálatokra, ezenkívül pedig hadiszolgálatok teljesítésére bevonatott, a szorgos nyári földműves munkák sok helyen hadifoglyok igénybevétele után valószínűleg végrehajthatók; de ezek mellett — különösen arra való tekintettel, hogy hadifoglyok 30 létszámon alól nem engedélyeztettek, gyakran a losonci had- és beszterczebányai honvédkiegészítő parancsnokságok, sőt a Rimaszombatban ideiglenesen elhelyezett 5 ik gyalogezred pótkeretparancsnokságot kellett katonai munkakerő kirendelése céljából megkeresnem. Dícséret illeti meg az említett katonai hatóságokat amiatt, hogy hivatali megkeresésemnek mindig a legnagyobb készsággel tettek eleget; s ezen közreműködésnek kell betudnom, hogy az aratási és kaszálási munkák vármegyénk területén nagyobb késedelem nélkül befejezhetőek valának.

Hivatalos utazásaim alkalmával sajnos tapasztaltam, miszerint a megfogytakozott munkakerő mellett több szántóföld maradt vetés, illetve ültetés nélkül, de tapasztaltam kellett azt is, miként a szántóföldek aszattal, perje és egyéb dudvaneműekkel felettébb elárasztva vannak; aggodalommal tölt el tehát a jövő, hogy most, amidőn még kevesebb férfierővel rendelkezünk, miként végezhettük be a szántás vetési feladatokat; már pedig ezen munkálatoknak idejekorán való befejezése van hivatva lakosságunk jövő évi megélhetését s az állami s egyéb kötelezettségek teherviselésének lehetőségét biztosítani. Nézetem szerint leggyökeresebben a hadifoglyoknak e célra való fordítása által lehetne segíteni; ámde ehhez szükséges volna, hogy a földművelők tetszésük szerinti számban vehessenek hadifoglyokat igénybe s ezen munkakerő sürgősen bocsájtassék rendelkezésükre.

A fentebb kimutatott termésátalány nem látszik elegendőnek polgári lakosságunk jövő évi szükségletének kielégítésére. Ezen aggodalom indítá aztán főispánunk öméltségát azon erélyes intézkedés megtételére, mely szerint a folyó évi termésnek vármegyénkbeli való kivitelét megtiltotta. Egyébiránt vármegyénk lakosságának gabonaneműekkel, illetve liszttel való ellátása tárgyában ezen közgyűlés lesz hivatva gondoskodni, illetve az e tárgyban teendő előterjesztést tárgyalás és elbírálás tárgyává tenni.

Az állategészségügy állását a folyó év második negyedétől kielégítőnek nem jelezhetem, amennyiben a léptene 9, a veszettség 6, a ragadós száj- és körömfájás 19, a takonykór 1, a rühkór 20, a sertésorbáncz 2, a sertéspestis 16 és a serczegő üszök 11 községben lett hatóságilag megállapítva.

A lórhühkört a harcztérről visszaszármazott lovak hozták magukkal, amelyek ott természetesen nem részesülhetvén a kellő ápolásban, mindenféle betegségekkel szemben elvesztették ellenálló képességüket, de elsősorban a hiányos ápolás következtében a rühkórban betegszenek meg könnyebben. A ragadós száj- és körömfájás elterjedése pedig abban leli magyarázatát, hogy a mostani súlyos gazdasági viszonyok között a fertőzött községek utait járványörökkel az úgy is megfogytakozott munkakerő miatt nem őriztethetjük és ugyanezen ok miatt a gazdasági fuvarozások terén is a legmesszebbmenő kedvezmények lettek engedélyezve és így csakis gazdaközönségünknek egymás iránt kifejtett és tartozó kötelesség-érzetén mulott, hogy e betegség még a mostaninál is nagyobb elterjedést nem nyert.

E két becségen kívül hasznos háziállataink között a fellépett ragadós betegségek a szokottnál nagyobb számban elő nem fordultak.

A törvényhatósági utak állapotára vonatkozólag jelentem, hogy azok, daczára annak, hogy az utiszemélyzet egy része hadba vonult, általánosságban jó állapotban vannak.

A sajlónártfaiva—fügei uton az 1., 2., 3., 4.,

7., 9. és 10., a gömörfüge—vályvölgyi uton levő 1., 2., 4., 5., 6., 8., 12. és 13., valamint a kelemér—zádortalvi thatósági uton levő 2., 6., 10., 12., 14., 18. számú fa műtárgyak kiváltása folyamatban és azok kiépítése a hadiállapotra való tekintettel még a f. évben befejezést nyernek, az 1915. évi faanyag azonban igás és kézi munkaerő hiányában folyó évben alig leend.

A személybiztonság a vármegye területén nagyobb mérvben meg nem zavartatott, ellenben a vármegye egyes pontjain a lopások gya koriabbak valának, amit annak kell tulajdonitanom, hogy a rendőri személyzet nagy részének hadba vonulása folytán lazább volt a felügyelet, mint a közszükséglet megengedte volna.

Végezve tisztii jelentésemet, a tárgysorozatban felvett ügyek elintézésénél teendő tiszteletteljes javaslataimat a tekintetes közgyűlés méltányló figyelmébe ajánlva, maradok

Rimaszombat, 1915. szeptember hó 11-én.

alázatos szolgálója:

Lukács Géza, alispán.

Értesítés!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a rimaszombati áll. el. fiúiskolában az 1915—16 ik tanév ünnepélyes megnyitása f. évi szeptember hó 13-án hétfőn lesz, a rendes tanítás pedig — a tantermek tisztogatása és rendbehozatalának késedelme miatt — szeptember hó 16-án, azaz csütörtökön veszi kezdetét.

Rimaszombat, 1915. szeptember 10-én.

Törköly József, áll. el. fiúisk. igazgató

Értesítés és felhívás!

A helybeli közs. iparostanoncz iskolai tanulók beiratása f. évi szeptember hó 13 és 14-ik napjain délután 1 órától 3-ig az áll. el. fiúiskola helyiségében fog eszközöltetni. Tisztelettel kérem azért a t. iparosmester urakat, hogy tanulóikat a kitűzött határidőben okvetlenül beirassák.

Rimaszombat, 1915. szeptember 10-én.

Törköly József, igazgató.

Hirek és vegyesek.

Vöröskeresztes kitüntetés. Ferencz Salvátor főherczeg a Monarchia vöröskereszt egyelet védnök helyettese a királytól átruházott hatáskörében a háboru alatt a katonai egézségügy körül szerzett kiváló érdemeik elismeréséül a Vöröskereszt II. oszt. tiszteletjelvényt a hadiékítménnyel adományozta Putnoky Mórénak és özv. gróf Almásy Arthurnénak. Utóbbi, mint önkéntes ápolónő mult héten egy különítménnyel a harcztérre ment.

Királyi elismerés. A hivatalos közlöny folyó hó 8-án megjelent számában közölve van, hogy Ófelsége megparancsolta, miszerint legfelső elismerése tudtul adassék losonci Szakall Kálmán vezérkari alezredes, m. kir. honvédgyaloghadosztály vezérkari főnökének. A Signum laudis kitüntetés méltán sorakozik a vitéz alezredes hősi magatartásának elismeréséül nyert többi kitüntetésekhez.

Attaché kinevezés. A „Budapesti Közlöny“ folyó hó 7-iki száma közli, hogy a cs. és kir. Ház és Kültügyek minisztere márkusi és batizfalvi Máriaassy Zoltán végzett konzuli növendéket — közéletünk közszeretnek örvendő alakja, Máriaassy László megyei árvaszéki elnök derék fiát — konzuli attachévé nevezte ki.

Vissza a harcztérre. A beszterczebányai 16. honvédgyalogezred hős alezredese: Sáffrány Géza, ki vitéz magatartásával ismételtén jól megérdemelt magas katonai kitüntetésben részesült, a harcztéren szerzett betegségre folytán gyógyulás céljából a Tátrában tartózkodott. Folyó hó 9-én városunkba érkezett apósa Baksay József keresk. tanácsos és rokoni látogatása végett s f. hó 11-én Beszterczebányára utazott, honnan kiváló ezredéhez a harcztérre megy.

Kitüntetett katonák. A hadsereg-főparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül Suha Ignác 16.

honvédseregredbeli, továbbá *Molnár* Lajos és *Rimaszécsi Molnár* András szakaszvezetőknek és *Kérszi* Lajos huszárnak az 5. népfőlkölő huszárosztálynál a bronz vitézségi éremet adományozta.

Katonai előléptetések. Főgimnázium munk volt növendéke *Baskay* Gyula losonczyi főjegyző és *Cseh* János nagyrőczei főjegyző, a 25. gyalogezred tartalékos hadnagyai főhadnagyká lettek előléptetve.

Kitüntetett hadapród. *Farkas* Zoltán, kerületünk közszeretben álló országgyűlési képviselőjének szép reményekre jogosító fia: a harcsterezen hazájáért küzdő hadapród *Farkas* Zoltán, az ellenséggel szemben tanusított hősi magatartásáért ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve.

Pénzügyi kinevezés. A m. kir. pénzügyminiszter *Kalina* Lajos nagyrőczei kir. adóhivatali ellenőrt jelen minőségében és állomáshelyén való meghagyással a IX. fizetési osztályba nevezte ki.

Uj végrehajtó. A m. kir. pénzügyminiszter *Kontra* József végzett joghallgató, eperjesi városi díjnokot a XI. fizetési osztályba ideiglenes minőségű állami végrehajtóvá nevezte ki a rimaszombati m. kir. pénzügyigazgató sághoz.

Halálozás. Városunk polgárságának egyik tisztas alakja: *Simon* János timármester folyó hó 6-án 66 éves korában hosszas betegeskedés után elhunyt. Halálát özvegyén kívül mélyen megszorodott gyermekei, unokái és kiterjedt család gyászolja. Temetése folyó hó 8-án a polgárság nagy és őszinte részvétele mellett ment végbe.

Polgártársaink tisztas alakjai egymásután dőlnek ki az élők sorából. Folyó hó 9-én id. *Runyay* József csizmadia mester, városunk polgárságának egyik széles körökben tisztelt tagja 77 éves korában elhunyt. Kiterjedt rokonság közül fia: ifj. *Runyay* József löcsei kir. adófőpénztárnok gyászolja az elhunytat, kinek temetése f. hó 11-én nagy részvét mellett ment végbe.

Megnyitó ünnep. Szeptember 6-án nyitották meg a helybeli iskolákat. A főgimnázium megnyitása a leányiskola tornacsarnokában d. e. 9 órakor ünnepséggel ment végbe. A bevezető imát *Gyürky* Pál ev. főesperes mondta a helyzetre utaló közvetlenséggel, utána *Loysch* Ödön igazgató tartott nagyszabású, szónoki fordulatokban remek megnyitó beszédet, a melyben a mai helyzetre és a magyar ifjúság kötelességeire utalt. — A szép beszédet lapunk jövő számban ismertetjük. — A himnusz elénekzése zárta be a szépen sikerült ünnepséget dr. *Veress* Samu harmóniumkísérete mellett. — A többi iskolákban szintén bevezették a tanulókat az iskolai esztendőbe.

Iskolai hírek. A helybeli állami elemi és polgári iskolákban a beiratások szeptember első négy napján mentek végbe a leányiskola épületében; mert a katonai üdülő kórházul használt fiúiskolai épület a javítások miatt e napokban még nem volt használható. A tavalyi keserves iskolaelhelyezések annyiban javultak, hogy most már a fiúiskola saját otthonában fog működni holnaptól kezdve. A leányiskolában délelőtt a gimnázium, délután a polgári leányiskola, az elemi leányiskola pedig egész nap munkálkodik. A polgári iskolában az ünnepélyes megnyitó ünnepély szeptember 6-án ment végbe *Kárpáti* Sándorné igazgatónő szép és hatásos megnyitó beszédjével. Ez iskolába beiratkozott 130 növendék. Az elemi leányiskola 260 növendékkel ugyancsak 6-án kezdte meg a munkát. Itt az egyes osztálytanítók saját osztályaikban intéztek a növendékekhez buzdító beszédeket. A fiúiskola, mint fentebb említettük, holnap, 13-án tartja megnyitását. Beiratkozott eddig 245 tanuló. Az elemi iskolák tanítótestületeiben a rendkívüli viszonyok miatt fenn fog maradni az idén is az a változtatás, hogy a fiúiskolai *Schloss* Lajos igazgató tanító a kir. tanfelügyelőségnek, a leányiskolai *Szűcs* Györgyné tanítónő pedig a fiúiskolánál marad további szolgálatra.

Beiratások. Az iskolai beiratások többnyire elvégződtek, bár még jönnek későbbi jelentkezők. A főgimnáziumba ez ideig 330 tanuló jelentkezett. — A tápintézet 58 tanulót éllelmez.

A pápa békeszózata. Speki *Balás* Lajos rozsnói püspök XII. számú főpásztori körlevele közli XV. Benedek pápa békeszózatát, amelyet a világháboru egy éves évfordulóján intézett a hadviselő népekhez és fejeikhez. A mély hatást keltett szózatot kivonatban itt közöljük:

„A hadviselő népekhez és fejeikhez!

Amikor mi érdemünkön kívül arra hivatunk, hogy az apostoli trónon utódjává legyünk a rendkívüli kegyes életű X. Pius pápának, akinek szent és jótékony életét a röviddel azelőtt Európában kitört testvér- gyilkos küzdelem megrövidítette, a véres csatamezők látása annak az atyának kínjait éreztették velünk, akinek házáat a dühöngő vihar elpusztította és kihaltá tette. Ma pedig, a borzasztó háboru kitörésének szomorú évfordulóján szívünkbeől az az óhaj sarjadzik ki, hogy a háboru érjen gyorsan véget és ez az atyai kívánságunk a mai napon még izzóbb és még hangosabb. Harsogja tül e szózat az ijesztő fegyverzörejt és jusson el azokhoz a népekhez és fejeikhez, akik most háboru viselnek és másítsa meg gondolkodásukat. Mennyei Atyánk, Isten szent nevében és Jézus akaratából, akinek megszentelt vére az emberi megváltás díja volt, könyörgünk nektek, akiket az isteni Gondviselés nemzetek élére állított, vessetek véget ennek az iszonyu gyilkolásnak, amely már egy év óta vet homályt Európa becsületére. Testvérek vére az, amelyet szárazon és tengeren ontanak. Európa legszebb vidékei, a világ kertje hullákkal és romokkal vannak fejszántva. Ahol nemrégiben műhelyek és a föld művelése hasznát hajtó értékeket teremtettek, ott az ágyuk rémes fenyegetése ijeszti a népeket és rombolási dühökben nem kimélnék sem falvakat, sem városokat, hanem mindenütt pusztulást és halált terjesztenek. Ti viselitek Isten és az emberek előtt a háboruért és békéért való rettentő felelősséget. Hallgassatok reánk, hallgassatok kéréseinkre az örök legfőbb Eiró helytartójának atyai hangjára, mert ennek a Birónak felelősséggel tartoztok, úgy nyilvános cselekedeteitekért, mint magándolgoitokért.

Áldott legyen az, aki először veszi kezébe az olajágat és jobbát nyújtja az ellen- ségnek olyképen, hogy megfelelő békepon- tokat kínál.

Abban a kellemes reménykedésben, hogy a világ csakhamar a béke fájának oly kívánatos gyümölcseit fogja élvezni, Apostoli Áldásunkat osztjuk mindazoknak, akik a reánk bízott misztikus nyáját alkotják és kérjük a Mennyei Urát, hogy azokat, akik nem tartoznak a római egyházhoz, kösse velünk össze a tökéletes kegyes tevékenység kötelékével.

Róma Vatikán, 1915. július 28.

XV. Benedek.

A főpásztori körlevélben még szó van az iskolai szorgalmi idő megállapításáról 1915/16-ra. Közül egy miniszteri rendeletet arról, hogy a lelkészek és kántorok párbeszédében a rekvirálás alá nem esik. A B) alszt. népfőlkölők nem kötelesek a felmentési javaslat elintézése előtt bevonulni. A katonai szolgálatra bevonult egy- évi önkéntes tanítók pótlólag bejelentendők. A kath. sajtóegyesület javára gyűjtést rendel a főpásztor. Jelenti *Möhler* Károly tornai plébános, alesperes elhunytát és szeptember 20-ig pályázatot hirdet a plébániára. *Komlóssy* Mihály fülekipilisi plébános és h. alesperes szintén elhunyt; a plébániára október 10-ig pályázatot hirdet. *Varga* István seregri káplánt Fülekipilisre küldte ideiglenes lelkésznek. *Sándor* János dr. theologiai tanár, szeminárium prefektus a rozsnói városi apácák leányiskolájánál hitoktató is lett. — Kápláni áthelyezések: *Soltész* Béla dr. Rozsnóról Putnokra, *Sulyok* Kálmán Putnokról Rozsnóra; *Beliczky* Jenő Salgótarjánból Rimaszombatba, *Vértes* Gábor Kazárról Salgótarjánba, *Horváth* Gyula Rimaszombatból Losoncra, *Upponyi* József Losoncra, *Rozsnóra*, *Perényi* László Nagyszuháról Salgótarjánba, *Molnár* Gyula Karancsesziből Nagyszuhára, *Horváth* Ferenc Rimakokováról Korompára, *Stefán* Lajos Krasznahorkaváraljáról Rimakokovára. Augusztus 28, 29, 30. napján felszentelt

papok közül *Ferencz* Istvánt Karancseszibe, *Kocsis* Jánost Divénybe, *Kuchta* Andrást Kazárra küldte káplánnak.

Mérnöki áthelyezés. Az itteni államépítészeti hivatalnál évek hosszú során át működött s aztán Pozsonyba áthelyezett *Bodor* Ármán kir. főmérnök Budapestre az államépítészeti hivatalhoz helyeztetett át.

Esküdtek kisorsolása. Folyó hó 6-án *Kolbay* Sándor kir. törvényszéki elnök vezetése mellett dr. *Mészáros* István kir. főügyész helyettes, dr. *Musotter* Miklós tanácselnök, *Kun* Aladár kir. törvényszéki bíró és *Gyürky* István jegyző jelenlétében ment végbe az esküdtek kisorsolása. Az október elején tartandó esküdtszéki tárgyalásokra kisorsoltattak: *Muránszky* Béla, *Tomesányi* István, *Tepper* Lajos, *Zsigmond* József (Feled), *Klímó* Samu, *Lengyel* Pál, *Kun* István, *Grosz* Miksa, *Simonffy* Lajos, *Lehoczky* György, *Gaál* Miksa, id. *Olman* István, *Vozáry* Sámuel, *Tomay* Alajos, *Visnyay* Manó, *Kovács* Pál, *Lados* András, *Bornemisza* Elemér, *Dudás* József, dr. *Gömöry* Olivér, *Mihály* András, *Varga* Lajos, *Vanécsik* István, *Jerem* Viktor, *Koós* Miklós, *Zsoldos* Árpád, *Czirbesz* József, *Pósa* Lajos, *Keisler* Gusztáv, *Micske* Gusztáv rendes; *Mispál* István, *Bábás* József, *Viczián* János, *Tarjányi* János, *Nagy* Sámuel, ifj. *Csapó* János, *Makovics* Lajos, *Kukla* István, *Molnár* Ferencz és *Kovács* Gyula póttagok. — 1915. október hó 4-én a rablás büntetével vádolt *Sichelszky* András mocsár ügyét; október 5-én pedig rablás és gyilkosság büntetével vádolt *Mechan* János és társai; *Kekenyák* András és *Pansura* András ügyét tárgyalják. Utóbbinak dr. *Baksay* Dezső lesz a védője, *Sichelszky* Andrást dr. *Stern* Jakab, *Machan* Jánost dr. *Krausz* Gyula és *Kekenyák*ot dr. *Bródi* Miksa védi.

Népfőlkölő bemutatató szemle. Folyó hó 7-én volt városunkban a 43–50 évesek népfőlkölő bemutatató szemléje, melyen *Ambrózy* kapitány, *Tisch* főhadnagy és dr. *Gyenes* Vilmos népfőlkölő segédorvos működtek a hivatalos katonai sorozó bizottság tagjaiként.

Elhunyt katona. A helybeli Vöröskereszt kórházban a szatmári 5-ik gyalogezred helyőrségéből még június 24-én beszállított *Nagy* Dezső zilahi származású önkéntes f. hó 11-én 20 éves korában elhunyt. Még június hóban hastífuszban betegedett meg s aztán baja kiújult.

Apolló színház. Mult szerdán ünnepnap lévén, délután 4 órakor és este volt változatos program mellett az Apolló színházban előadás s a szép filmeket nagy közönség nézte végig. „Az U. 9. hőse” különösen tetszett. Ma vasárnap „Ivangorod várának bevétele” és „Észak rózsája” hatásos dráma *Henny* Porten gyönyörű alakításával kerül bemutatásra délután 4 órakor zónában és este pont 8 órakor rendes hely- árákkal.

Nyugta és köszönet. A pelsőczyi áll. ovoda vezetősége, a folyó év aug. hó 29-én d. u. 3 órakor a városháza nagy termében gyönyörű évszázó ünnepélyt rendezett. *Kondor* Piroska óvónő szorgalmának s hivatottságának eredménye fényesen megnyilvánult növendékeinek ügyes mozgékonyaságában és kedves viselkedésében, legfőképpen pedig „A hazáért” című (Irta Dr. Haász Béla Miklós) gyermekszínmű előadásában s lejátszásában. — A kis *Ambruzs* Erzsikétől, aki bevezette az előadást, le véges végig valamennyi szereplő, kiknek neveik a „Meghívón” vannak megörökítve, feledhetetlen élvezetet szereztek szüleiknek, hozzátartozóiknak s az érdeklődő nagy közönségnek. — Az ünnepély beléptidővel volt összekötve az elesett hősök árvái és a megvakult katonák javára. — Beléptidőkből és felülfizetésekből beolult 169 kor. 32 f. kiadás 7 kor. — f.

Tiszta jövedelem 162 kor. 32 f. A tiszta jövedelemből a jelzett célra a „Kisdednevelés” szerkesztőségéhez (Bpest Mária-Terézia-tér 9.) beküldetett portóval 160 k. 32 f. Nemzeti áldozat jelvényére fordított 2 kor. Elszámolva összesen 162 kor. 32 fillér. — Felülfizetések: Mélt. *Farkas* Géza né Dulháza 10 kor. Héreghy Jánosné 4.40, *Blitz* Géza 4, *Helyi* csendőrség 4, *Blum* Rezső, *Dusza* János, *Lendvay* Rózsika, *Lőrincz* László, *Ambruzs* András.

Pulen Sámuel, Csapó Imre, Szebeni Mihály 2—2 kor. Lunacsek Gyula 1.80, Nagy Annuska 1.40, Bárczy István 1.20, Csizy Béla, Róthné, Györy Béla, Rabin Ferencz 1—1 korona, Miklóssyék, Szücs Andrásné, Tarr Imre 80—80 fillér, Simon Sámuelné, Kolos Ferencz 40—40 fillér, Beeske Borbála, Pulen Teréz, Vitriol Henrik 20—20 fillér. — A felülfizetésekért, a Cellulose papirgyár igazgatóságának Özőrény, a meghívók díjtalan készítéseért hálás köszönetet mond Pelsöcz, 1915. szept. 6.

Dusza János, ovodai gondnok.

Részvét-köszönet.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó édes anyánk elhunyt alkalmából szíves részvételükkel felkerestek és ez által fájdalmukat enyhíteni igyekeztek, ez uton mondunk hálás köszönetet.

Bakostörök, 1915. szept. 9.

Kicsiny Géza és nővérei.

Adomány. A Vöröskereszt-egyesület részére a Gömörmegyei Takarékpénztár és Hitelbank 100 koronát adományozott, mely összeget köszönettel nyugtáz az Elnökség.

Nyugtázás. A harcban megvakult katonák részére Báthly Dezsőné 5 koronát küldött Lukács Gézánéhoz s a múlt számban nyugtázott serkei asszonyok adománya 4 korona. Az összegek lapunk utján köszönettel nyugtáztatnak.

CSARNOK.

Az erdő.

Szép nyári nap reggelén költöztek be Bárdos Kálmánék a vaskuti erdő kellős közepében épült uradalmi erdőháza. Nem volt valami nagy és szép épület, mindazonáltal egy pár, egymást szerető, bugó galambnak épen elég ahhoz, hogy benne megtelepedve, barátságos, meleg, vonzó családi tüzhelyet alapítsanak.

Gyönyörű reggel volt. A levegő telve illattal, madárcsicsergéssel, dallal. A fű, az ut csatagos volt a friss, csillogó harmattól. Bárdos Kálmán szívből örült, hogy életének két leghőbb vágyát elérhette. Az egyik vágya volt megnyerni a szívet szépséges mátkájának, akit csak a múlt hetekben vezetett oltárhoz, hogy ott örök hűséget fogadjon neki: Földes Mariskának; a másik vágya pedig most ment teljesedésbe, ez pedig nem más, mint az, hogy a gróf kinevezte erdőörnek.

Szivrepesztve segített, tett vett a hurczolkodásnál. Biztatott, bátorított mindenkit, akit erre rászorultnak gondolt. De legtöbbit mégis csak fiatal felesége mellett és közelében foglalatokodott. Mikor aztán a fárasztó, nehéz huza-vona után elérték az új lakást, készségesen segítette ismét mindenkinek. A fiatal, újdonsült asszonyka pedig hamarosan valamiféle harapnivalóval látta el a kifáradt embereket.

Aztán szépen gondosan berendezkedtek. — Most ezt a butordarabot tették más, alkalmasabb helyre, máskor meg amatt. Csak az asszonyka huzta össze magát koronként, ha közeledett az este és Kálmán ott kellett hagyni a meleg, puha téskét, hogy a gróf vadjaira és fájára vigyázzon. Ilyenkor mindig pityergősre állt az asszonyka szája és ilyenkor Kálmán mindig talált valami vigasztaló szót. De az asszony aggodalmát ezek a vigasztalások sehogyan sem tudták megbékíteni.

— Édes párom ne félj, hiszen úgy sem lesz semmi bajom. Nem bánt engem senki sem, én se bántok senkit. Látod, mióta itt vagyunk, te mindig sírsz, mindig kérsz, hogy vigyázzak magamra és eddig még semmi bajom nem volt. És ezután sem lesz, majd meglátod...

Az asszony hitetlenül, de nagy szeretettel nézte az urát, kinek hatalmas, tagbaszakadt alakja kösziklaként állt előtte. Aztán tétova szemekkel, akadozott szókkal szólott:

— Én azért mégis féltelék. Lehet, hogy soha sem lesz semmi bajod, — a jó Isten őrizzen is meg, — de én azért még sem vagyok nyugodt. Mikor elmégy, én órákig álmatlanul hanykolodom az ágyamon és folyton rémképek üldöznek...

— Ejh! lári-fári — szakítja félbe Kálmán — nem kell félni semmitől se. Nem bánt bennünket itt senki. Hiszen még a légynek sem vétünk. Hát akkor kinek volna velünk baja.

Aztán leemelte válláról nagy puskáját és jelentőségteljesen a padlóhoz ütögette és úgy beszélt tovább:

— Itt van különben az én hűséges barátom, ez a kétesövű halálkakas. Aki engem akar bántani, annak ezzel gyűlik meg a baja. Meg aztán együtt van velem mindig Filax is, veled meg itt marad Brunó.

Mintha bizonyítani akart volna a két okos állat, farkcsóválgatva keltek fel a padlóról és az egyik a gazdájához, a másik meg a gazdasszonya lába elé feküdt és hizelegve nyalogtatták azoknak kezeit.

— No, de most már ideje lesz elmennem. Isten áldjon meg édes feleségem. Majd sietek vissza, Filax megyünk!

Ezután hosszú, forró csók következett. Alig tudtak elválni. A hűséges kutya pedig türelmetlenül kaparásztta az ajtó kilincsét. Mikor aztán az erdőkerülő kinyitotta az ajtót, szoros melléje simul és úgy haladtak a csendes, hangtalan, rengeteg erdőben.

Főnt pedig a kicsinyke kerülőházban szeptegve, félve bujt ágyába a kis asszonyka. Aztán elővette az asszonyok legjobban bevált vigasztaló szerét, a sírást, és csendesen, félve, elhagyatva sirdogált, míg végre lassan megkönyörült rajta az álm. És csak akkor ébredt föl, mikor az ura elvégezte az éjszakai terhes, fárasztó szolgálatot, a nappal beköszöntésével haza és nyugalomra tért. Ilyenkor ijedve ébredt fel az asszony és addig nem nyitott ajtót, míg alaposan meg nem győződött arról, hogy tényleg az ura jött-e meg.

És ez már hónapok óta így tart, amióta ide jöttek. Sejtelmes félhomály van az erdőben, misztikusan susognak a lombok a szabadban: ilyenkor megy el Bárdos és mikor megjelen, akkor már pirkad a hajnal.

Mélységes, siri csend van ilyenkor az erdőben; a harmat párázva szálldogál a földön és lassan lucskossá, vízesés permetez láthatatlanul mindent... Oh, milyen gyönyörűen ébred a hajnal!... Ilyenkor jön haza Bárdos és hamarosan nyugvóra is tér.

Az asszonyka pedig hosszasan, boldogan nézi az alvó férfit, akit a kötelesség megfoszt éjszakai nyugalmától. Ő már most — ilyenkor — nem tud tovább aludni, hanem csókot lehel az alvó férfi homlokára és kiül az ajtó elé, szívni az édes-párás, friss reggeli levegőt.

Most ébred az erdő. A nap gyöngye, vörös színnel tör át a százasod fák lombjain és csillogva köszöntgetnek a fűszálakon hímálózó kövér harmatcseppek. Az erdő mélyéből rigó-füty szálldogál, mely lassan megtölti a rengeteget és a csendet vig madár csicsergés lengi át. Oly szép az erdő kora reggel!...

Mikor a nap már magasan jár a fák lombjai között, az asszonyka is fölkel és dolgait után néz... Ilyen idillikusan, ilyen szépen telnek a napok. Egyik a másik után és egyszerre csak sárgulni kezdenek a sötétzöld színű lombok, rozsdavörösek lesznek a bokrok és megjelenik a szomorú ősz. Temeti a leveleket, temeti a szépet, a tetszetőt, az élvezetést és nyomábalép a pusztulás, a kietlenség. Az ősz... Megsokasodnak a gondok, pusztább lesz az erdő, csöndesebbek a madarak s az erdő vadjai is nyugalmasabb pihenő után néznek. Hisz most olyan szomorú az erdő!...

Az ősz szél, mint a sors, mint az élet a szép emlékeket — gyorsan pergeti le az immár halálra vált, rozsdás-vörös leveleket és szórja, cibálja kimélettlenül, le a földre, sárba, az enyészetbe. Oh, az ősz már nem szép. Dideregve huzódik tőle az ember és megvonaglik bennünk a gondolat az enyészet láttára. De az ősz nem jár egyedül. Gyorsan nyomon követi a hideg, csikorgós, zuzmarás, jégesapós, térhavas tél. A hideg, a kegyetlen, a nem szívesen várt. Az egyáltalán nem várt. És mégis eljön, mint annyi más, mit nem várunk és amitől irtóztatva félünk.

A kis kerülőházban egyszer csak arra ébredtek, hogy mindent, mindent vakítóan fehérre mázolt, hintett be az éjjel tél apó. Az este még hire sem volt, csak a szél volt kissé kegyetlenebbül hideg és az égbolt volt szokatlanul borultabb — és most már megtörtént. Még a házból is alig lehet kimenni. Befújt utat, mindent, ami neki épen tetszett és ami épen utjába akadt.

Ezen az éjjelen Bárdos nem volt a megszokott kerülő utján; kedvetlenül maradt otthon. Az nap egy tapodtat sem mozdult ki a szobából.

De a másik napon, az első hóval: más egyéb meglepetés is érte — még pedig igen kellemesen — Bárdosékat. A zimankós, első hó leestével megérkezett a régóta várt vendég: egy öklömnyi kis apróság képében, akit a rossz idő dacára is elhozott az a hosszú csőrű, tarka madár, messze Alexandriából... És ezzel a kis apró emberrel csodás hangulat, kedves boldogság költözött a kis erdőszlakásba. A kis emberke hamarosan megbarátkozott apjával, akit rendes játszópajtásul fogadott s aki ezen hivatását igen rendesen s igen szívesen töltötte be. Hangosak voltak a nappalok és csöndesek, boldogan nyugodtak az éjszakák.

Egy-két hétig nem mozdult ki a házból Bárdos, hanem folyton felesége és kis gyermeke körül foglalatokodott. Mikor aztán már az új mama kellőképp megerősödve, elhagyhatta az ágyat, Bárdos is megkezdte félbehagyott foglalkozását, az éjjeli őrzést.

Este csendben, boldogan megvacsoráztak, aztán Bárdos előszedte puskáját, tarisznyáját és füttyentett hű kíséreménynek, Filaxnak, aztán érzékenyen elbucszva kis családjától, utnak indult. A magára maradt asszonyka most már nem félt. Csodás bátorságot öntött beléje az a tudat, hogy most már nem egyedül maradt otthon, hanem vele van legnagyobb öröme, Kálmánnak a hasonmása, a kis gyügyögő, apró gyermeke. És mikor nyugovóra tért, csendes imát mormolt azért, aki most távol van tőlük, akit eltávolított tőlük a kötelesség...

Bárdos, amint kilépett a házból, rátért a kis gyalogutra, amely a házból az erdőre vezetett, a néhány órnyira fekvő találkozó helyig, ahol a többi erdőörökkel éjjel szokott találkozni s ahol aztán kiosztották egymásnak a bejárando területet. Ez a gyalogut azonban teljesen el volt takarva a folyton hulló, folyton szitáló hótól. Így csak olyan gondolomformán, a fák állásától igazodván, haladhatott a sikos talajon. Filax, a hűséges kutya csendesen haladt mellette, minden ágzörrenésre fölkapva a fejét.

Bundájába jól behuzva nyakát, fejét, hogy a hó át ne hűtse, pipaszó mellett bandukolt. Gondolatban otthon volt annál a kis házikónál, ahol most az ő szerettei boldogan alusznak a jó meleg szobában és nyilván ő felőle gondol az a hűséges, jószívű, szerető asszony.

Már messze bent jártak az erdőben, mikor a holdvilág fölukkant és sárgás fénye kísértetiesen tört át a hatalmas fák tar koronáin. Így még biztosabb volt a menésük a sikos, csuszós havon. Néha-néha egy erősebb szélrohám száguldott keresztül a fák között és ilyenkor irgalmatlanul megrázta a fák koronáit, melyekről pattogva, sustergetve hullt a hó. Tele lett a szeme, az arca hóval. Káromkodva rázta le magáról a kellemetlen havat Bárdos. Filaxnak egyszerűbb volt. Ő megrázkódott és egyszerűen tiszta lett a tapadó, szurós hideg hótól.

Filax hirtelen megállt, orrát erősen a hóba nyomta és egyszerre fölborzolta a szőrét. Majd fájdalmas hangon, csendesen vonítani kezdett. Bárdos megállt és meglepődve látta, hogy a kutya valamit látott, valamit megérezett. Majd mikor a kutya vonítása mind hangosabb lett, rászólt, nehogy a vonítás áruló legyen.

— Hallgass, Filax! Csiba!...

A kutya elhallgatott, csak nyöszörögve, meg neki dühösödve, szűkölve szaladgált a gazdája körül. Bárdos aztán lehajolt, hogy mit talált a kutya. Meglepetéssel látta, hogy azok nyomok, még pedig tökéletesen friss emberi nyomok. Azt is mindjárt látta, hogy azok idegen ember csizmájától származnak. Erdőörnek nincs ilyen lábbelije. Aztán kémlelve végignézett az erdőn. Most már szépen, szabályosan látszottak a lábnyomok, amint azok fölfele a hegyoldalba tartanak, arra, ahol a szarvasok és őzek éjjeli pihenője van. S a kutya orrát erősen a lábnyomba nyomva, megindult a nyomok után.

— Filax, gyerünk!...

A nyomok mindenütt vezettek. Itt-ott megkerültek egy fát, majd elmosódtak és ismét jól, észrevehetően látszottak. Valahonnét, messzről, hirtelen gyenge, elmosódott hangu vonítást hozott arra a hideg, csipős, dermesztő éj-

szakai szél. Olyan hangot, amilyent sem állat, sem semmiféle sip előidézni nem képes, azt csak ember tudja csinálni. Aztán a hosszasan hangzó vonítás elhallgatott. Jó sokára ismét az előbbihez hasonló vonítás, majd egy lövés, ket-tő... három...

— Hohó, ennek fele se tréfa — szóló káromkodva Bárdos — gyere Filax, fussunk.

Aztán futva megindultak, folyton a nyomot követve. Már jó negyedórája tartott ez a szaladás, mikor nem messze tőlük erős csörtetést hallottak. Bárdos megállt, hátát nekitámasztotta egy nagy fának, levette a válláról a puskát, fölhozta a kakast és lövésre kész állásba helyezkedett. Filax pedig idegesen dörmögött, kapart és nyifogott. Bárdos nem győzte csendesíteni.

A csörtetés és ágak pattogása, recsegése mind erősebben, mind közelebb hangzott, míg egyszer oly közel ért, hogy látni lehetett egy fekete alakot, mely megáll, megtántorodik és megcsuszva, zuhanva elesik. Bárdos körülnézett, senkit sem látott a közelben, elhagyta előbbi helyét és odatartott, ahol az előbb a csörtetés megszűnt és az az alak lezuhant a földre.

Mikor odaért, látta, hogy az egy igen jól kifejlesztett, gyönyörű agancsu szarvas. A szarvas körül piros volt a hó a kiömlő vértől. Szegény állat már nem is él; nem mozdul. Ektelen haragra lobbant Bárdos. Hirtelen elhatározta, akármilyen történet is, fölkeresi a vadorzókat. Csak ne volna olyan messze az erdőörök találkozó helye. Így egyedül nem tehet semmit, hátha többen vannak a vadorzók. Majd körülnézett, aztán azon vette magát észre, hogy alaposan eltévesztette az utat a nagy hajszolásban, aint a nyomok után jöttek. Most az volna a legjobb, ha visszamenne egy darabig, ahol a nyomok kezdődését Filax észrevette. De ez sokáig tartana, addig a gazemberek egész vigan odébb állhatnak a szarvassal. Nem maradt tehát más hátra, mint türelmesen bevárni az eseményeket.

Filax hirtelen fölkapta a fejét és előbbi nyifogó, siránkozó vonításba kezdett. A távolból halatszott is valami ropogás, valami csörtetés. Bárdos elhallgattatta a kutyát, ő maga pedig egy távolabbi vastag fa törzse mögé bujt, hogy ne lássák és lövésre tartott fegyverét a szarvas felé irányozta, mert oda kellett nekik menni.

Majd hirtelen emberi hangok ütötték meg füleit és csakhamar láthatta, hogy három régióta garázdálkodó vadorzó tart arrafelé; egyenesen a szarvashoz jönnek. Vállára kapja kettő, a harmadik pedig kémelve előttük, megindulnak arra, amerről jöttek. Beszédjüket igen jól hallotta Bárdos, mert közvetlen közel voltak és fel is ismerte valamennyit.

— No, ez elég simán ment — gondolta magában Bárdos. — Mibelyt eltűnnek szem elől, mindjárt fölkeresem valahogy a találkozó helyet és még az éjjel rajtuk ütünk.

De a sors másképen határozott. Filax, mely eddig hangtalanul bár, de ugrálva, nyöszörögve viselkedett, nem vétette magát észre és gazdáját, de hogy a vadorzókat távozni látta, kiszakította magát Bárdos kezei közül és ugatva, dühösen iramodott utánuk.

Azok hirtelen eldobták a vadat és megfordultak. Lőállásba helyezkedtek. Bárdos elkialtotta magát:

— Állj, ki vagy?!

Egy lövés volt rá a felelet, mely azonban szerencsére nem talált. Majd Bárdos lőtt és az egyik vadorzó holtan bukott a frissen esett, puha hóra. A vadorzók erre egy-egy fa mögé állva gyors egymásutánban löttek, de egyik sem talált. Ekkor Bárdosnak egy mentő ötlete támadt. Elővette sipját és belefújt. Hosszan, kísértetiesen sirt föl a csendes éjszakában a sip, talán ilyen kéressel szóló:

— Pajtások, jőjjetek, segítetek mert elveszek; megölnek a gazemberek. Jaj, a telesegem, a kis fiam!...

Nagysokára hallatszott a távolból visszhangként az erdőörök sipolása is. Erre azonban a vadorzók megrettentek. Elhagyták előbbi jól fedett állásukat és futva menekültek, otthagya társukat és a szarvast. Bárdos folyton sipolva, szintén utánuk. Filax pedig — szegény —

sántikálva kullogott Bárdos után. Egyik vadorzó valahogyan meglötte a lábát...

Bárdos megállt és lőtt. Erre az egyik vadorzó felordított, de nem esett el, hanem megfordult és Bárdosra lőtt. Bárdos ütést érzett a mellén. Majd odakapott és hirtelen fájdalmat érzett belülről. Aztán támoalgó lépésekkel odavánszorgott egy közeli fához, de ingadozó, elgyengült lába megcsuszott az amury is sikos havon és ő elterült a fehér, puha, hideg havon, mely folyton hull, folyton pelyhedzik és lassu, csendes, hangtalan hullásával beföd, eltakar mindent, mindent...

Mikorra Bárdos társai odaértek, csak egyedül Filax élt még, de az sem sokáig bírta, mert a hűsleges kutya minden vére elfolyt azon a kis lyukon, melyet az egyik gazember golyója ütött a lábán...

... Ott az erdőben, a kis kerülőházban pedig édesen, boldogan alszik és álmodik az anya, meg a kis uj ember... Édesen, boldogan...

Domingó.

Szerkesztői üzenetek.

K. I. Az csak nyomdahiába volt, amennyiben két betű nem jött ki a nyomtatásnál, s így lett „teljesít” helyett te . je . it . A másik dolog a lapot egyáltalán nem érinti s nem is mérlegeltük az erkölcsi vonatkozást s azt indokolják a mai egyébként is nehéz viszonyok. — Üdv!

D. S. Szívélyes üdvözlét. Jönni fog.

K. Gy. Budapest Köszönjük Kivánsága szerint fog történni.

L. K. Miskolc Rendben van. Intézkedtünk s reméljük, hogy teljesen meg lesz elégedve.

F. H. Kassa. Nagy élvezettel olvastuk. Legyen szerencsénk máskor is!

Megbízható, szerény igényű közép-

kori nőt keresek, ki jól főz és egyéb házi teendők elvégzésénél is segédkezik. // //

CZIM: A kiadóhivatalban megtudható.

LECSŐ FERENCZ

szénkereskedő és szódavizgyáros
Rimaszombat, Szijjártó-u. 58. sz.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű közönség szives tudomására, hogy a közelgő téli időnyre ismételten nagymennyiségű **porosz, salgótarjáni és borsodmegyei — teljesen por- és korommentes**

I-ső rendű köszönnel

birtokába jutottam és így akadálytalanul bárkinek és bárminő mennyiségben **pontosan mázsán, esetleg kosárral is kimérve** mérsékelt árak mellett szolgálhatok:

I. r. salgótarjáni köszönnel,

I. r. borsodmegyei „

I. r. porosz koczka v. diószönnel.

Nagyobb mennyiség átvételénél a vasuti állomástól házhoz díjtalanul szállítok.

Előjegyzéseket is elfogadok, számos rendelést kérek kitűnő tisztelettel:

LECSŐ FERENCZ

7—12

szénkereskedő és szódavizgyáros
RIMASZOMBAT, Szijjártó-u. 58.

Háziszolgáló-

nak a vármegyei székháznál — rendes, nyugdíjépes fizetéssel — egy fiatal ember (aki huszári teendővel is megbízható) felvétetik.

Bővebb felvilágosítással szolgál a

Várnagy.

Eladó.

Egy kazal buzaszalma,

Egy kazal árpaszalma

és ugyanott széna is eladó.

Czim: A kiadóhivatalban megtudható.

Kiadó lakás és bolthelyiség

Andrássy-utca 1. számú házban

egy szép, egészséges 3 szobás lakás és egy bolthelyiség **azonnal bérbe vehető.**

Értekezhetni: **Andrássi fényképészszel.**

1-*

Hirdetmény.

A volt **Nyustya-likér—rimabrézói gazdasági fogyasztás- és hitelszövetkezet** igazgatósága közhírré teszi, hogy a

végleges feloszlás

iránti törvényes lépéseket ezennel megteszi. — Evégből:

1. Nyustyán, az evang. iskola tantermében folyó évi **szeptember hó 21-én délután 2 órakor** tartandó közgyűlést hirdeti s erre az érdekelteket ez uton meghívja;

2. előterjeszti a kiküldött felszámoló bizottság a felszámolás betelezéséről szóló jelentését;

3. intézkedik a kereskedelmi törvény 201—204. §§-ai értelmében s felhívja egyidejűleg a szövetkezet netaláni hitelezőit, hogy e jelen hirdetmény harmadszori közzétételétől számított hat hónap alatt jogos igényeiket az alulírt igazgatósnál bejelentsék.

Nyustyán, 1915. augusztus hó 25-én.

3—3

A szövetkezeti igazgatóság.

Csermakk eladás.

Pusztá Peszéte, Balogtamási, Szútor és Pusztá Gernyői erdeinkben termelt **csermakk** elfogadható, zárt ajánlatok útján el fog adatni. — Az írásbeli ajánlatokat kérjük folyó **szeptember hó 19-én déli 10 óráig** hivatalunknál benyújtani. — Az esetleges makkoltatás 1916. évi február hó végeig lesz megengedve.

Meleghegy, u. p. Felsőbalog, 1915. szeptember 9.

**Fülöp Szász Coburg Gothai Hercege ő királyi Fensége
Balogvári Erdőhivatala.**